

## 11. Pedagogické zásady a principy

**Didaktické zásady** – jsou obecné požadavky, které v souladu se základními zákonitostmi výuky a s výchovnými a vzdělávacími cíli určují její charakter. Pro didaktické zásady je vedle **objektivní** stránky (odvozeny od objektivních zákonitostí) příznačná také stránka **subjektivní** (záleží na učiteli a jeho schopnostech).

**princip výchovnosti** – vyučování je jedním ze základních prostředků k realizaci všech složek výchovy, tedy nejen rozumové mravní a estetické. Učitel si musí být vědom toho, že při vyučování si žáci osvojují nejen nové vědomosti a dovednosti, ale že jde o mnohem širší proces rozvíjení celé osobnosti žáka

**princip cílevědomosti** – ujasnění si hlavního cíle je základním východiskem učitelovy přípravy na vyučovací hodinu, ale naplánovaného postupu v průběhu hodiny pokud se tento cíl jeví jako málo efektivní.

**princip uvědomělosti** – vyjadřuje požadavek, aby žák vykonával všechny duševní a manuální činnosti uvědoměle, vědom si jejich smyslu a významu, aby rozuměl tomu, čemu se učí a uvědomoval si smysl této činnosti. Pokud si žák neosvojil učivo uvědoměle, dochází k formalizmu v jeho vědomostech tj, že žák sice umí učivo reprodukovat ale nic nechápe

**princip aktivity** – vyjadřuje požadavek, aby žák nebyl pasivní, ale aktivně se zapojil do všech činností spojené s výukou. Kromě aktivní duševní činnosti, podněcuje učitel žáky k různé činnosti manuální. Je zde požadavek z hlediska didaktiky **aktivita – samostatnost – tvořivost**

**princip názornosti** – žák by si měl utvářet představy a pojmy a pokud možno vnímáním předmětů a jevů skutečnosti nebo jejich zobrazení. Smyslová zkušenost je základním pramenem poznání. Patří se názorné pomůcky, projekce atd. Učitelův projev a psaný text učebnice musí být dostatečně názorné

**princip soustavnosti** – nahodilost a živelnost ovlivňuje negativně výsledky vyučování. Soustavnost souvisí se systematickostí a plánováním. Učební plán určuje systém předmětů a tvoří učivo vymezené učebními osnovami

**princip posloupnosti** – vyjádřil Komenský v následujících pravidlech:

- je snadnější málo než mnoho
- stručné než obšírné
- prosté než složité
- všeobecné než zvláštní
- blízké než vzdálené

**princip přiměřenosti** – vyjadřuje požadavek, aby cíl, obsah a prostředky vyučování odpovídaly stupni psychického a tělesného vývoje žáků. Učitel by měl být schopen uvážlivě posoudit náročnost učiva a metod ve vztahu k možnostem žáků té či oné třídy, k momentální atmosféře v hodině

**princip individuálního přístupu** vyjadřuje požadavek respektovat ve vyučování podle možností psychické i fyzické zvláštnosti každého žáka

**princip zpětné vazby** – platí obecně pro každou řídicí práci učitel se musí přesvědčit, zda žáci učivu rozumí, jinak nemá smysl jít dál. Tak se dá operativně měnit tempo, zvolit jinou metodu popřípadě opakovat výklad.

**princip spojení teorie s praxí** – osvojování teoretických poznatků musí být vyváжено s praktickým uplatňováním. Výklad musí být spojován s uváděním konkrétních příkladů z praxe

**princip spojení školy se životem** – vyjadřuje požadavek, aby cíl, prostředky a metody vyučování odpovídaly současným požadavkům potřebám společnosti

Od devadesátých let minulého století se postupně proměňuje celkový pohled na vyučování a formují se nové principy: princip úcty a respektu k dítěti, princip orientace na pozitivní stránky osobnosti dítěte, princip bezpečí, jistoty a vstřícnosti

Princip převahy kladného hodnocení a orientace na radost, princip spolupráce žáků na vzájemnou pomoc